

VLAAMSCH-PLEITGENOOTSCHAP
DER BALIE VAN BRUSSEL

DE GELIJKSTELLING DER LANDSTALEN.

Verslag uitgebracht namens de parlementaire commissie

DOOR

Mr A. PRAYON van ZUYLEN

Advocaat bij het Hof van Beroep

CONFÉRENCE FLAMANDE
DU BARREAU DE BRUXELLES

L'ÉGALITÉ DES LANGUES NATIONALES.

Rapport présenté au nom de la commission parlementaire

PAR

Mr A. PRAYON van ZUYLEN

Avocat à la Cour d'Appel

BRUSSEL ***

Drukkerij E. LECOMTE, 165, Belliardstraat.

1898

ERFGOED

SOPHIE BOSSAERT

HET VLAAMS GENOOTSCHAP TOT BEOEFENING DER PLEITKUNSTEN DE RECHTERLIJKE WELSPREKENDHEID

Het ontstaan van België ontketende een diepgaande hervorming van de rechtspraak in de Vlaamse provincies. Waar het Nederlands aanvankelijk nog courant werd gebruikt in rechtszaken, zou het Frans gaandeweg de overhand krijgen. In reactie daarop begon de Vlaamse beweging vanaf circa 1860 te ijveren voor een Nederlandse taalwet in strafzaken. Het bijkomend probleem was echter dat wie na 1830 was afgestudeerd, een Franstalige opleiding had genoten en vaak niet de Nederlandse vakterminologie kende. Bij gebrek aan praktijkervaring was deze terminologie overigens niet uniform. De retoriek en inhoud van pleidooien leed toen onder het gebruik van dialectvormen.

In die context groeide onder Vlaamsvoelende juristen het inzicht dat aan de balie pleitoefeningen in de Nederlandse taal moesten worden georganiseerd. Zo kon de drempelvrees om in het Nederlands te pleiten worden overwonnen. Geleidelijk aan ontstonden dus besloten genootschappen onder leiding van Vlaamsgezinde advocaten die zich aan de hand van fictieve zaken bekwaamden in Nederlandstalige pleidooien. In deze genootschappen lag de weg naar politieke actievoering ook open, wat vaak leidde tot twisten en verdeeldheid.

< In 1898 werd de gelijkheidswet van kracht. Deze wet bepaalde dat het Nederlands op gelijke voet kwam te staan met het Frans en dat wetteksten voortaan in beide landstalen werden gepubliceerd. Het Nederlands kreeg hiermee een officiële status in België. [ADV, VBRB 6942]

Jaar		1910 - 1911.	
Herhaal		435 37	
Rekening met Conf. Coen			December 1910
1, Toelag der Raad der Adv.			
vokaten Orde 1908 - 1909	150 -		
2, Toelag van den Raad der Adv. Orde 1909 - 1910	200 -		
3, Toelag van den Raad der Adv. Orde 1910 - 1911	200 -		
Herhaal			307 66
Rekening met Conf. Coen			
1, jaer 1908 - 1909			
uitvoordingen	5.05		
Idem van Dettwilt	2.75		
van Paul Detsmont	50.-		
van Dake	7.-		
	<u>64.80</u>		64 90
2, jaer 1909 - 1910:			
uitvoordingen	4.25		
van Van Leden	57.-		
van Kuyffert	50.-		
Het feestmaal	103.-		
	<u>213.25</u>		213 25
3, jaer 1910 - 1911:			
Het feestmaal	147.66		147 66
Overschot van het jaer 1910 - 1911		305 40	
		<u>1035 37</u>	<u>1035 37</u>

^ Het kasboek (1909-1931) behoort tot één van de oudste stukken uit het Archief van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel. [ADV, D8292(4)]

De balie in Gent nam het voortouw. In november 1873, vlak nadat de wet Coremans werd goedgekeurd, richtte die in de Arteveldestad de allereerste Vlaamse Conferentie op onder leiding van Albert Fredericq, Julius Vuylsteke, Alfons Prayon-van Zuylen en Florimond van Duyse. Ze stelde zich "de beoefening der rechtswetenschap en der rechterlijke welsprekendheid bij middel der Nederlandsche Taal" als doel en organiseerde voor haar leden pleitoefeningen, juridische debatten en voordrachten in het Nederlands. De resultaten bleven niet uit: tussen 1874 en 1883 werd gemiddeld 30% van de correctionele pleidooien in het Nederlands gevoerd.

In Antwerpen werd tien jaar later een gelijkaardig initiatief georganiseerd. Edward Coremans, Jan van Rijswijck en Florimond Heuvelmans waren de oprichters van de Antwerpse Conferentie (oktober 1885). Het bood een studiecetrum voor "de beoefening van de rechtswetenschap in de eigen taal" en richtte zijn inspanningen met de jonge radicale pioniers Adolf Pauwels en Adelfons Henderickx in de eerste plaats op

de vernederlandsing van het gerecht (de rechtbank van koophandel te Antwerpen), het lager en middelbaar onderwijs en de Universiteit Gent.

Vanaf 1891 velden de strafrechtbanken van de hoofdstad ook Nederlandse vonnissen. De oprichting van een Vlaamse Conferentie in Brussel gebeurde onder leiding van Maurits Josson en Pol Gisseleire. Ze houdt verband met de taalwet in strafzaken uit 1889. De bepaling werd in Brussel niet opgevolgd tot in januari 1891 het Brusselse hof van beroep een Franse rechtspleging voor de correctionele rechtbank te Brussel nietig verklaarde omdat de beklagde enkel Nederlands kende. Vanaf dat moment velden de strafrechtbanken ook Nederlandse vonnissen. Toch werd de taalwet nog vaak met voeten getreden, ondanks verzet van het Vlaams Pleitgenootschap. De acties van het genootschap moesten een Nederlandse strafprocedure conform de taalwetten mogelijk maken. Het werd daarbij gesteund door het Brusselse weekblad *De Flamingant*.

- ∨ Galadiner n.a.v. de Plechtige Openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap, [Brussel], 28 oktober 1966. [ADVN, VFA 3890]

Het Vlaams Pleitgenootschap van de Brusselse Balie, dat bij aanvang het Vlaamsch Genootschap tot Beoefening der Pleitkunsten werd genoemd, wierp zich op als flamingantische strijdorganisatie en speelde net als zijn Antwerpse en Gentse evenknie in op de nood aan Nederlandstalige scholing van juristen. Het onderscheidde zich evenwel van zijn collega-instellingen in een thematische verbreding van zijn doelstellingen. Zo werden voor voordrachten sprekers gezocht uit diverse milieus: bijvoorbeeld de hoogleraar in plantkunde Julius Mac Leod of de schrijvers Pol de Mont, Maurits Sabbe en Hugo Verriest. Net als in Gent, streefde men ook in Brussel binnen het Pleitgenootschap voor de vernederlandsing van het onderwijs. In de openingsredes van de voorzitter Alberic Deswarte stond de vernederlandsing van de Gentse universiteit meermaals op de agenda.

Tijdens en tussen beide wereldoorlogen was er weinig beweging in het Brussels Pleitgenootschap merkbaar. Binnen de kring kwam wel een aantal vooraanstaanden in de greep van het activisme, de repressie en de epuratie. Als vereniging kon men moeilijk doorwegen en de leidende figuren moesten hun activiteiten concentreren op machtigere fora, zoals de Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden. Het genootschap bleek zich door het klein aantal Vlaamsgezinde Brusselse advocaten en het laag aantal Nederlandstalige procedures en strafzaken moeilijk te kunnen profileren. De periode kenmerkte zich nochtans door de taalwet van 1935, die het gebruik van de talen in rechtzaken regelde.

Na 1945 nam het ledenaantal van het pleitgenootschap toe en groeide het uit tot een van de steunpilaren binnen het Brusselse rechtswezen. Tijdens de woelige jaren 1960 kwam een discussie op gang tussen het genootschap en de Orde van Advocaten. Het stafhouderschap was voor Vlamingen onbereikbaar en Franstaligen bepaalden het gezicht van de Orde, zij waren de meester van alle externe relaties. De Nederlandstalige juristen aan de Brusselse Balie eisten hun eigen vleugel binnen de Orde. Er werd gedebatteerd over de Brusselse taaltoestanden en de behoefte aan tweetalige rechters. De stijgende ontevredenheid onder de Nederlandstalige advocaten zorgde voor verandering. In 1984 werden in het gerechtelijk arrondissement Brussel twee Orden van Advocaten opgericht: de Nederlandse Orde en de *Ordre français*. De oprichting van de Nederlandse orde was een belangrijke verwezenlijking van het Pleitgenootschap.

Ondanks de nieuwe verworvenheden bleef het genootschap zijn werking voortzetten en eigen accenten leggen om professionele vorming aan te bieden. De traditie van de openingsredes bleef behouden. Een veelheid aan thema's kwam aan bod. Het volstaat de titels te overlopen, om een sterke verschuiving naar hoofdzakelijk juridische onderwerpen vast te stellen. De verklaring is een resultaat van de vernederlandsing van de rechtsfaculteiten. Ook de organisatie van pleitoefeningen en voordrachten werd voortgezet. Voor de voordrachten slaagde men erin om grote namen te engageren zoals Paul Daels, Albert Westerlinck en Pater Wildiers, alsook politici zoals Wilfried Martens, Hugo Schiltz en Raymond Derine, tijdens een debat over het Egmontpact. Ter aanmoediging van de pleitoefeningen, werd op initiatief van de voorzitter André

Het vlaams pleitgenootschap

BIJ DE BALIE TE BRUSSEL

NODIGT U UIT TOT EEN DEBAT

OVER HET

EGMONTAKKOORD

PANEEL : H.H. P. DAELS
R. DERINE
W. MARTENS
H. SCHILTZ

PANEELLEIDER : M. PLATEL

DONDERDAG 22 SEPTEMBER 1977

OM 20 u. — BENELUXZAAL
KONGRESSENPALEIS — BRUSSEL

IN SAMENWERKING MET HET TIJDSCHRIFT

« Politieke Dokumentatie »

EEN UITGAVE VAN DE

v.z.w. INSTITUUT VOOR STAATKUNDIGE VORMING — BRUGGE

VRIJ VAN ZEGEL — ART. 198,3

- ^ In Vlaamse kringen werd er hevig gedebateerd over het Egmontpact dat in mei 1977 was afgesloten tussen de meerderheidspartijen van de regering-Tindemans II. Aan Vlaamse kant was niet iedereen erg opgezet met de inhoud van het pact. Het akkoord zou België omvormen tot een federale staat. [ADV, VAFA 1831]

De Becker in 1995-1986 de 'Prijs van de oud-Voorzitters' in het leven geroepen. Naar jaarlijkse gewoonte organiseerde het genootschap recyclagedagen (vormingscursussen) en colloquia. Een ander kortstondig initiatief, dat nauw aansloot bij de initiële doelstellingen, was de opstart van een bijeenkomst van de Commissie voor de Zuivering der Advocataal in 1953.

Het Vlaams Pleitgenootschap zocht ook aansluiting bij organisaties binnen de Vlaamse beweging. Zo was het actief betrokken in het verzet tegen het Egmontpact en maakte het deel uit van het Vlaams Komitee voor Brussel. Door de decennia heen groeide het genootschap uit tot een mondaine vriendenclub die jaar na jaar heel wat socioculturele activiteiten organiseerde voor haar leden. Er waren daguitstappen, reizen en deelnames aan talrijke evenementen.

Het ADVN bewaart het archief van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel voor de periode 1947 tot 2018. Van de beginperiode tot en met de Tweede Wereldoorlog is helaas weinig bronnenmateriaal bewaard gebleven. Het verenigingsarchief omvat dossiers over de oprichting, de administratie, het bestuur, de ledenwerking, de financiën en de activiteiten, zoals stukken met betrekking tot de openingszittingen, de pleitwedstrijden, de recyclagemiddagen, de paleisdisputen (of debatcursussen), de culturele en sportieve manifestaties, de jubilea, de galadiners en andere festiviteiten. Het archief wordt aangevuld met eigen publicaties en een rijk gedocumenteerde fotocollectie van de jaarlijkse openingszittingen van het Pleitgenootschap. Het archief is raadpleegbaar, behalve de onuitgegeven stukken die jonger zijn dan dertig jaar.

Bronnen bij deze bijdrage:

H. Van Goethem, *Vlaamse Conferentie der Balie*, in: NEVB, Tielt, 1998, pp. 3442-3446 ; C. Matheeußen, *De Leerling-Tovenaar of het Lelijke Eendje? Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap in een tweetalig milieu*, Brussel, 1990 ; C. Matheeußen, *Honderd jaar Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel*, Tielt, 1992 ; J. Van Doorselaere, *Vijfenzeventig jaar Balieleven te Brussel*, in: *Rechtskundig Weekblad*, 1966-1967, kol. 577-590 ; H. Van Goethem, *Honderd jaar Vlaams rechtsleven. Bij het eeuwfeest van de Vlaamse Juristenvereniging en de 50ste verjaardag van de vernederlandsing van het gerecht*, s.l., 1985 ; P. Vermeylen, *De Vervlaamsching van de Rechtspleging, redevoering op de plechtige openingsvergadering van het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselsche Balie, op 24 Oktober 1931*, Antwerpen, s.d. ; P. Vergels, *Belgische taalwetten in Europees perspectief: rede uitgesproken voor het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel op zaterdag 18 januari 1964*, Studie- en Informatiecentrum, Brussel, 1964 ; P. Gisseleire, *De oorsprong der Vlaamsche taal: haar invloed op het schoonheids-, zedelijk en godsdienstig gevoel van den stam: redevoering uitgesproken in de heropeningszitting van het Vlaamsch Pleitgenootschap der Brusselsche Balie den 11 november 1891*, Gent, 1892.